

НАПРЯМ 2. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КРАЇН АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-13>

Букрієнко А. О.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри японської мови і перекладу
факультету східних мов
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

РІЗНІ СЛОВОТВОРЧІ ПОТЕНЦІАЛИ КАНГО ТА ВАГО (НА ПРИКЛАДІ СЛІВ, ЩО ЗАПИСУЮТЬСЯ ОДНАКОВИМИ ІЄРОГЛІФАМИ)

При вивченні японської писемності особливу увагу привертає *канго* – лексика китайського походження – і через специфіку її графіки, і через особливості поєднання ієрогліфів в одному слові. Феномену поєднання різних ієрогліфів та утворення на цій базі нових слів присвячено багато робіт як у вітчизняній так і у закордонній японістиці. Назвати хоча б таких відомих дослідників як В. Виноградов [1], Н. Фельдман-Конрад [2], Цуджії Йошіакі [3] тощо. Всі вони розглядають цей процес або з позицій звичайного словотвору, або з точки зору лексикографії.

У досить давній розвідці А. Букрієнко та М. Андреїшена спробували розглянути це явище під дещо незвичним кутом, а саме дослідити, як впливає на значення перестановка компонентів у складених словах в японській мові:

論理 /ронрі/ логіка, роздуми ↔ 理論 /рірон/ теорія,

論議 /ронгі / обговорення ↔ 議論 /гірон/ суперечка, дебати, дискусія [4, с. 19].

Ми спробуємо дещо звузити поле дослідження, зосередивши увагу на досить цікавому явищі, яке, проте, досі не отримало достатнього висвітлення. Йдеться про випадки, коли при перестановці місцями ієрогліфи змінюють своє читання: замість запозичених китайських коренів *он* починають використовуватись власне японські основи *кун*. Завдання даної роботи – визначити, чи існують якісь особливості (стилістичні, узуальні тощо) функціонування такого типу пар слів, залучаючи для аналізу приклади з художньої літератури.

Коли говорити про такі прошарки лексики сучасної японської мови як *канто* та *ваго* (а саме до них належать досліджувані лексеми), слід пам'ятати про значний словотворчий потенціал *канто*, оскільки «починаючи з останньої третини XIX століття «верхне» читання ієрогліфа («он») мало словотворчу функцію» [5, с. 152]. Перевіримо, чи справедливе це твердження і для аналізованих слів, розглянувши пару синонімів:

登山 /тодзан/: 登 /то/ підійматися + 山 /дзан/ гора = сходження на гору,
山登り /яманоборі/: 山 /яма/ гора + 登 /ноборі/ підійматися =
сходження на гору [4, с. 20].

Ми знайшли такі приклади використання цих слів:

まけに霧にぬれ透った登山服や毛布なども並みたいいの重さではあり

芥川竜之介「河童」

/Маке-ні арава-ні нуре то:тта тодзанфуку-я мо:фу надо-мо нами тайтей-но омоса-дева арі

Акутагава Рюносукє Каппа/

Крім того, промоклі альпіністський одяг та шерстяні ковдри були важкими

Акутагава Рюносукє «Каппа» [6];

うしろを振りむいた。登山服着た青年が二人、同じ身拵えの少女が三人

太宰治「八十八夜」

/Ушіро-о орімуйта. Тодзанфуку кіта сейнен-га футарі, онаджі мікошірає-но шьо:джьо-га саннін

Дадзай Осаму Хачіджю:хачія/

Він обернувся. там було двоє юнаків у альпіністських костюмах і три дівчини, одягнених так само

Дадзай Осаму «Перший день весни» [7];

山登りがじょうずで、城山を駆け回るなどまるで平

国木田独歩「春の鳥」

/Яманоборі-га джьо:дзу де, Шірояма-о какемавару надо маруде хіра Кунікіда Доппо Хару-но торі/

Вправно вилазить на гори, тому бігати по горі Шірояма – як по рівнині

Кунікіда Доппо «Весняний птах» [6].

Можна побачити, що у перших двох прикладах слово *登山* /тодзан/ використовується як складова частина слова *登山服* /тодзанфуку/ альпіністський одяг, у той час як *山登り* /яманоборі/ функціонує як

цілком самостійна одиниця. Здається, що це зумовлено значно більшим, а порівняння з *ваго*, словотворчим потенціалом *канго*.

Список використаних джерел:

1. Виноградов В. В. Вопросы изучения словосочетаний. *Вопросы языкознания*. 1954, № 3 С. 3–24.
2. Фельдман-Конрад Н. И. Японко-русский учебный словарь иероглифов. М., 1977. 680 с.
3. 辻井義昭 漢字の成り立ち辞典。— 東京、2005. 280 p.
4. Андреїшена М., Букрієнко А. Явище перестановки компонентів у складених словах японської мови. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови і літератури*. 2008, № 13. 18–24 с.
5. Букрієнко А. О., Комісаров К. Ю. Стилїстика японської мови. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 320 с.
6. 登山 / goo辞書 URL: <https://dictionary.goo.ne.jp/word/登山/#jn-158723>.
7. 山登り / goo辞書 URL: <https://dictionary.goo.ne.jp/word/山登り/#jn-223064>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-14>

Гончаренко А. В.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії
Сумського державного університету
м. Суми, Україна*

ДРУГА ТАЙВАНСЬКА КРИЗА 1958 Р. У КОНТЕКСТІ АМЕРИКАНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Влітку 1958 р. розвідка Китайської Республіки (КР) на Тайвані дійшла висновку про те, що Пекін почав розробку ядерної зброї. Це повідомлення різко змінило значення союзу з Тайванем для США, оскільки поява у КНР ядерної зброї змінювала б баланс сил у західній частині Тихого океану, і на думку представників Пентагону та Державного департаменту, «створювала загрозу майбутньої безпеки» цілий низькі держав у Східній Азії. Ідея про надання «допомоги» режиму Чан Кайші у «поверненні на материк» стала знов актуальною. Тому